

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS KULTŪROS CENTRO DARBUOTOJŲ NUOSTATOS IR POŽIŪRIS Į KORUPCIJĄ BEI KORUPCIJOS TOLERANCIJĄ

Tyrimas atliktas įgyvendinant Akmenės rajono savivaldybės 2021 m. balandžio 26 d. Tarybos sprendimu Nr. T-81 patvirtintą Akmenės rajono savivaldybės korupcijos prevencijos 2021-2023 metų programą ir Akmenės rajono savivaldybės kultūros centro 2021 m. gegužės 18 d. įsakymu Nr. V-29 patvirtintą korupcijos prevencijos 2021-2023 metų programą.

Tyrimą atliko:

Akmenės rajono savivaldybės kultūros centro
direktoriaus pavaduotoja Jurgita Valčikaitė-Šidlauskienė

2021 m.
Naujoji Akmenė

1. TYRIMO METODOLOGIJA

Tyrimo metodai. Akmenės rajono savivaldybės kultūros centro (toliau – Kultūros centras) darbuotojų nuostatos ir požiūris į korupciją atskleidžiamas renkant duomenis anketinio tyrimo metodu. Įstaigoje dirba 46 darbuotojai. Iš viso apklausoje dalyvavo 33 respondentai – 72 % kolektyvo narių.

Tyrimo ataskaitoje pateikiama informacija apie Kultūros centre dirbančių darbuotojų nuostatas, požiūrį į korupciją ir korupcinę patirtį. Tyrime dalyvavo darbuotojai, dirbantys Kultūros centro Naujosios Akmenės kultūros rūmuose, Akmenės kultūros namuose, Ventos kultūros namuose, Papilės kultūros namuose, Kruopių kultūros namuose ir Alkiškių kultūros namuose.

Individo nuostatų korupcijos atžvilgiu svarba. Geriausias individo elgesio indikatorius yra jo asmeninių vertybių rinkinys. Būtent vertybių suvokimas padeda suprasti asmenų individualų ir socialinį elgesį. Individo lygmenyje tam tikros konkrečios vertybės gali būti suvokiamos kaip asmens savivaizdžio dalis, todėl jos gali sąlygoti asmens nuostatas, normas ar pasirinkimus bei elgesį (Vveinhardt, Gulbovaitė, 2012). Individo nuostatos korupcijos atžvilgiu atsiskleidžia per jo gebėjimą identifikuoti korupcijos apraiškas. Asmuo ne tik turi pasižymėti atitinkamu korupcijos suvokimo lygiu, bet ir netoleruoti korupcijos apraiškų. Tai reiškia, kad kuo labiau asmuo vadovausis etiško elgesio standartais, aiškiai suvoks ir identifikuos korupcijos apraiškas, jų netoleruos, tuo efektyvesnė antikorupcinė aplinka bus kuriama.

Tyrimo paskirtis. Tyrimo rezultatai, aprašantys Kultūros centro darbuotojų korupcijos suvokimo ypatumus bei antikorupcines nuostatas ir korupcinę elgseną sąlygojančius veiksnius, bus panaudoti įgyvendinant, plėtojant ir koreguojant Kultūros centro ir Akmenės rajono savivaldybės korupcijos prevencijos programą ir jos priemonių planą tikslingai parengiant priemones bei nustatant programos renginių ir iniciatyvų turinį.

Anketinio tyrimo administravimas. Atsižvelgiant į ribotas respondentų galimybes apklausoje dalyvauti elektroniniu būdu, tyrimo anketos buvo parengtos tik popierine forma. Popierinės anketos dalintos asmeniškai, kiekvienam darbuotojui, pasitelkiant Kultūros centro padalinių vadovus. Tyrimas atliktas 2021 m. gruodžio 7-12 d.

Tyrimo etikos reikalavimų užtikrinimas. Respondentų dalyvavimas anketinėje apklausoje buvo organizuojamas laikantis savanoriškumo principo. Klausimai anketoje buvo pateikiami vengiant jautrių temų, buvo vengiama identifikuoti nesąžiningai besielgiančius konkrečius asmenis. Renkant tyrimo duomenis, respondentams buvo garantuotas informacijos konfidencialumas, tyrimo duomenys pateikiami tik apibendrinti.

2. TYRIMO „AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS KULTŪROS CENTRO DARBUOTOJŲ NUOSTATOS IR POŽIŪRIS Į KORUPCIJĄ BEI KORUPCIJOS TOLERANCIJĄ“ REZULTATAI

2.1. Anketinio tyrimo imties charakteristika

<i>Požymis</i>	<i>Kategorija</i>	<i>Skaičius</i>	<i>Procentai</i>
<i>Lytis</i>	<i>Vyras</i>	12	36%
	<i>Moteris</i>	20	61%
	<i>Nenurodė</i>	1	3%
<i>Amžius</i>	<i>Iki 30 metų</i>	5	15%
	<i>31–40 metų</i>	5	15%
	<i>41–50 metų</i>	6	18%
	<i>51–60 metų</i>	12	36%
	<i>61 ir daugiau metų</i>	4	12%
	<i>Nenurodė</i>	1	3%
<i>Išsilavinimas</i>	<i>Aukštasis universitetinis</i>	13	39%
	<i>Aukštasis neuniversitetinis</i>	2	6%
	<i>Aukštesnysis</i>	7	21%
	<i>Vidurinis</i>	5	15%
	<i>Nenurodė</i>	4	12%

Didžiąją dalį respondentų sudaro moterys (61%); dominuojanti amžiaus grupė – 51-60 m. (36%); dauguma – aukštąjį universitetinį išsilavinimą turintys asmenys – 39%.

2.1. Kultūros centro darbuotojų korupcinė patirtis

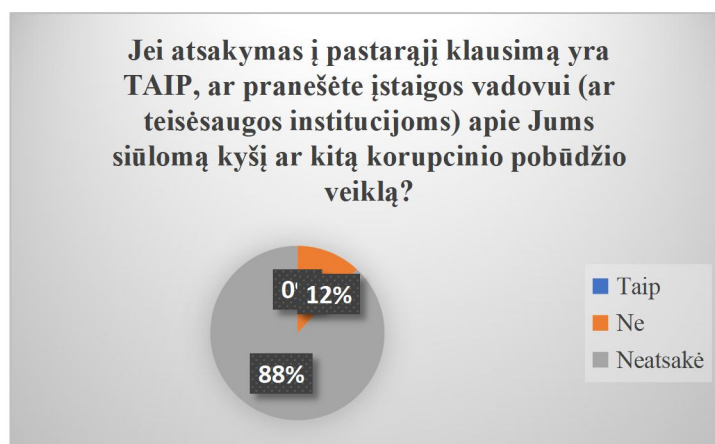
Siekiant suprasti respondentų santykį su korupcija, buvo klausima, ar jiems (ar jų kolegoms) buvo tekę susidurti su korupcinio pobūdžio veikla.

1 pav. Atsakymų į klausimą „Ar Jūs, ar Jūsų kolegos, darbe buvote susidūrę su korupcinio pobūdžio veikla“ pasiskirstymas

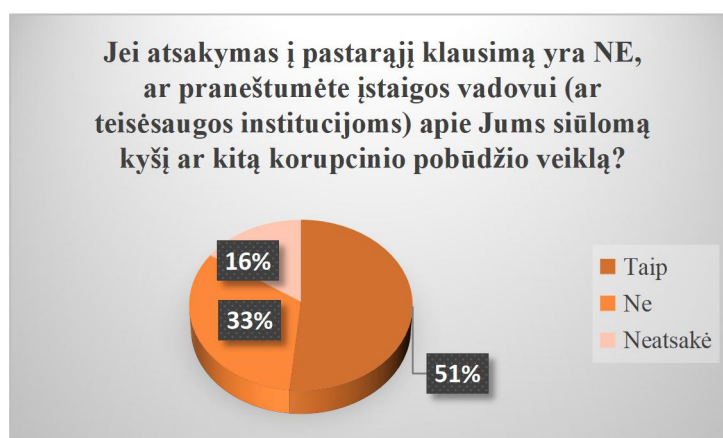
Didžioji dalis respondentų – 90% teigia nesusidūrę darbo aplinkoje su korupcinio pobūdžio veiklą; 10% respondentų į klausimą neatsakė. Teigiamų atsakymų, bylojančių apie korupcijos apraiškas darbo aplinkoje nepateikta.

Siekiant nustatyti, kokių veiksmų buvo imtasi darbe susidūrus su korupcijos apraiškomis, buvo paprašyta atskleisti, ar respondentai, susidūrę su korupcijos apraiškomis, pranešė įstaigos vadovui (ar teisėsaugos institucijoms) apie siūlomą kyšį ar kitą korupcinio pobūdžio veiklą. Apibendrinti respondentų atsakymai pateikiami 2 pav.:

2 pav. Atsakymų į klausimą „Jei atsakymas į pastarąjį klausimą yra TAIP, ar pranešėte įstaigos vadovui (ar teisėsaugos institucijoms) apie Jums siūlomą kyšį ar kitą korupcinio pobūdžio veiklą“ pasiskirstymas

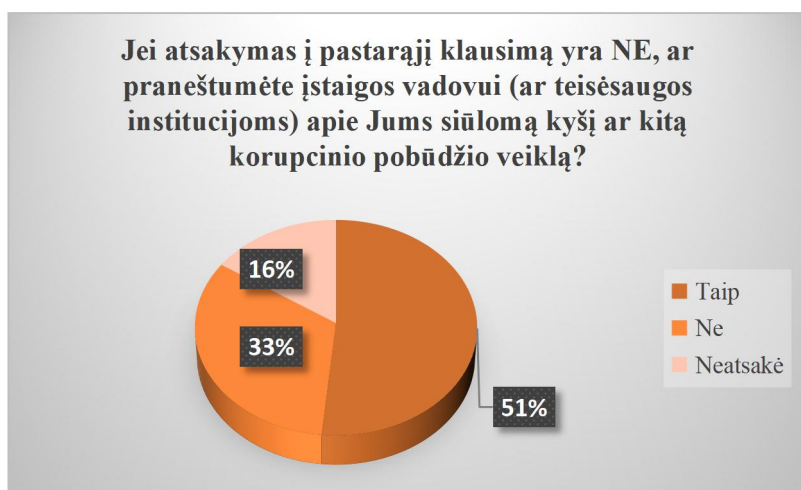
Kadangi 90% respondentų teigia nesusidūrę su korupcijos apraiškomis savo įstaigoje, dauguma ši klausimą praleido. Visgi atsakiusiųjų *Ne* buvo pasiteirauta, ar šie ar praneštų įstaigos vadovui (ar teisėsaugos institucijoms) apie Jiems siūlomą kyšį ar kitą korupcinio pobūdžio veiklą, atsakymai pasiskirstė taip:

3 pav. Atsakymų į klausimą „Jei atsakymas į pastarąjį klausimą yra NE, ar praneštumėte įstaigos vadovui (ar teisėsaugos institucijoms) apie Jums siūlomą kyšį ar kitą korupcinio pobūdžio veiklą“ pasiskirstymas

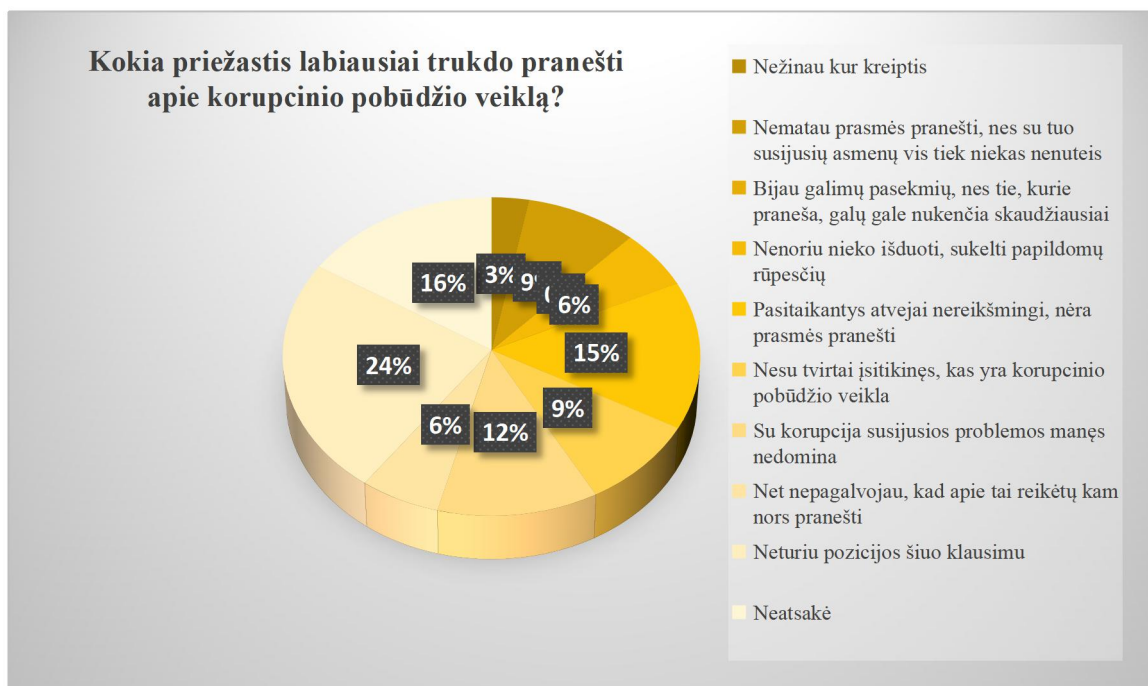
Trečdalis respondentų (33%) tikina, kad susidūrę su korupcinio pobūdžio veikla, praneštų apie tai įstaigos vadovui ar teisėsaugos institucijoms. Visgi penktadalis – 21% - apklausoje dalyvavusių darbuotojų atsakė, kad susiklosčius tokiai situacijai, apie ją nepranešintų. 48% į pateiktą klausimą neatsakė.

Pasiteiravus, „Jei ateityje darbe susidurtumėte su netinkamu ar galimai korumpuotu darbuotojų elgesiu, apie tai sutiktumėte pranešti?“, didžioji dalis respondentų pasisakė už poziciją pranešti apie tokį įvykį. Tikslus atsakymų pasiskirstymas atrodo taip:

4 pav. Atsakymų į klausimą „Jei ateityje darbe susidurtumėte su netinkamu ar galimai korumpuotu darbuotojų elgesiu, apie tai sutiktumėte pranešti?“ pasiskirstymas

Siekiant, kad pranešėjų apsaugos mechanizmas tinkamai funkcionuotų ir atitiktų savo paskirtį, respondentų buvo paprašyta nurodyti, kokios priežastys jiems trukdo pranešti apie galimas korupcijos apraiškas ar netinkamą darbuotojų elgesį. Apibendrinti respondentų atsakymai pateikiami 5 pav.:

5 pav. Atsakymų į klausimą „Kokia priežastis labiausiai trukdo pranešti apie korupcinio pobūdžio veiklą?“ pasiskirstymas

Vidaus analizės poreikis lėmė klausimą, ar darbuotojai mano, ar Akmenės rajono savivaldybės kultūros centre yra korupcijos apraiškų. Ketvirtadalis respondentų (42%) teigia nemanantys, kad įstaigoje galėtų būti korupcijos apraiškų; bene pusė respondentų (49%) neatsakė į šį klausimą, tuo tarpu 9 % apklausoje dalyvavusių darbuotoja teikia tikintys, kad įstaigoje gali būti korupcinės veiklos apraiškų. Respondentų atsakymų pasiskirstymas matyti 6 pav.:

6 pav. Atsakymų į klausimą „Kaip jūs manote, ar Akmenės rajono savivaldybės Kultūros centre yra korupcijos apraiškų?“ pasiskirstymas

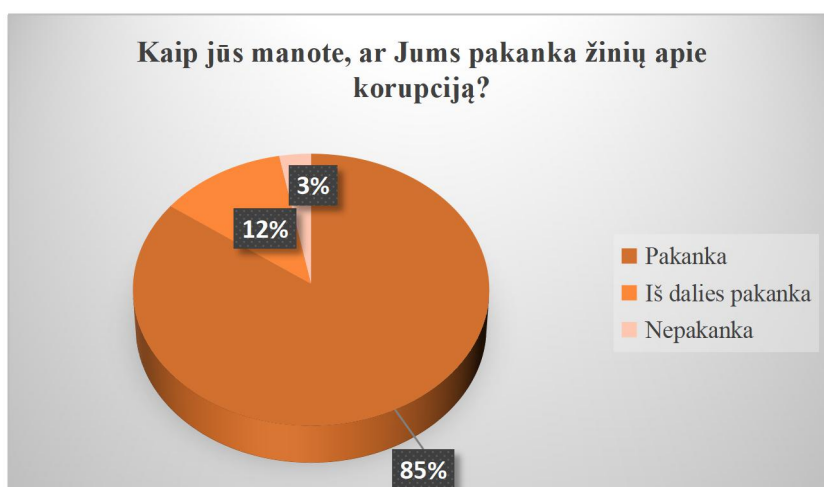
Siekiant tikslesnės korupcinės veiklos pasireiškimų identifikacijos, apklausos dalyviams buvo pateikta hipotetinė situacija ir prašyta atskleisti, kokie būtų respondentų veiksmai:

„Esate Savivaldybės įstaigos darbuotojas. Gyventojas, norėdamas atsidėkoti Jums už suteiktas paslaugas, atneša šokolado“. Jūsų veiksmai:

<i>Priimate, tai tik menka smulkmena ir gyventojų padėka</i>	21%
<i>Nepriimate, nes jokių dovanų iš gyventojų priimti negalima ir Jums tai atrodo netinkama</i>	13%
<i>Išlupate šokoladą ir kartu su gyventojų juo pasivaišinate</i>	33%
<i>Nežinau</i>	33%

Kaip matyti lentelėje, trečdalis atsakovo (33%) nežinotų, kaip tokioje situacijoje elgtis. Tokia pati dalis (33%) respondentų pasirinko teigiamą korupcijos vertinimo požiūriu atsakymą, 13 % nepriimtų netgi kuklios dovanos, tuo tarpu penktadalis (21%) teigia nesiejantys kuklios dovanos su korupcinio pobūdžio apraiškomis.

Pasiteiravus, ar apklausos dalyviams pakanka žinių apie korupciją, didžioji dalis (85%) atsakė, kad tokių žinių jiems pakanka. 12% respondentų atsakė, kad žinių apie korupciją jiems pakanka iš dalies. Vos 3% apklausos dalyvių teigia, kad žinių apie korupciją jiems nepakanka. Atsakymų pasiskirstymas detaliau matomas 7 pav.:

7 pav. Atsakymų į klausimą „Ar Jums pakanka žinių apie korupciją?“ pasiskirstymas

Taip pat apklausos dalyvių teirautasi, ar jie norėtų daugiau sužinoti apie korupciją ir kaip su ja kovoti. Trečdalis respondentų (33%) pasirinko teigiamą atsakymą. Vis dėlto, didžioji dalis atsakovo teigia nenorintys daugiau sužinoti apie korupciją ir kovą su ja (67%). Atsakymų pasiskirstymas matyti 8 pav.:

8 pav. Atsakymų į klausimą „Ar norėtumėte daugiau sužinoti apie korupciją ir kaip su ja kovoti?“ pasiskirstymas

Apklaustos pabaigoje, dalyviams buvo pateikta monitoringo užduotis. Respondentų buvo prašoma identifikuoti hipotetines situacijas kaip *Priimtina* arba *Nepriimtina* elgesį.

Žemiau pateiktoje lentelėje matyti atskirų situacijų vertinimas ir atsakymų pasiskirstymas proc.:

Situacija	Priimtinas elgesys	Nepriimtinas elgesys
<i>Įmonės vadovas slepia mokesčius, todėl darbuotojams moka didesnę atlyginimą</i>	0%	100%
<i>Savivaldybėje dirbantis valstybės tarnautojas reikalauja kyšio, tačiau žada greičiau parengti pažymą</i>	0%	100%
<i>Ministerijoje dirbantis valstybės tarnautojas įdarbina savo šeimos narį, nors šis neturi tinkamos kvalifikacijos</i>	0%	100%
<i>Norėdamas gauti geresnį gydymą, žmogus duoda dovaną gydytojui arba slaugei</i>	3%	97%
<i>Tikėdamiesi, kad mokytoja skirs daugiau dėmesio jų vaikams, klasės tėvai dovanoja jai Akropolio dovanų čekį</i>	3%	97%
<i>Politiko labdaros fondas prieš rinkimus mokyklai dovanoja 10 kompiuterių</i>	25%	75%
<i>Politikas socialiai remtinai šeimos vaikams nuperka dviratį ir prašo per rinkimus balsuoti už jį</i>	3%	97%
<i>Senelis norėdamas slaugos namuose atsidėkoti socialiniam darbuotojui, duoda jam 5 eurus</i>	16%	84%
<i>Savivaldybėje dirbantis valstybės tarnautojas sudaro išskirtines sąlygas X įmonei laimėti viešųjų pirkimų...</i>	0%	100%
<i>Savivaldybės įstaigos direktorius į vadovaujamą įmonę asmeniškai priima dirbti savo sūnų, vėliau jį paaukština,...</i>	3%	97%
<i>Savivaldybės įstaigos vadovas skiria priedus prie atlyginimo visiems vadovaujamoms įstaigos darbuotojams, taip pat ir...</i>	45%	55%